

Egy fából faragott pozsonyi királyfi

Bartók Béla március 25-i születésének 134. évfordulója alkalmából március 22-én, vasárnap a pozsonyi Fő téren, a ferences kolostor színházteremben, magyar nyelvű gyermekelőadással emlékeztek a neves magyar zeneszerzőre.

A „Bartók és a fából faragott királyfi” című csaknem egy óras előadás, Garajszki Margit „Bartók” című meséjének színpadi adaptációja. A világhírű zeneszerző és zongoraművész gyerek- és ifjúkorának történetét feldolgozó mesekönyv a Pozsonyi Kifli Polgári Társulás által indított Pozsonyi Mesék sorozat második részeként jelent meg szlovák és magyar nyelven. A szlovák főváros multikulturális múltjával mélyrehatóan foglalkozó polgári társulás könyvsorozatának célja a Pozsonyhoz kötődő híres személyiségek bemutatása. (A nyitókötetet *Kempelen* Farkasnak szentelték.) Garajszki Margit író ötletének köszönhetően Bartók egyik táncjátéka, A fából faragott királyfi címszereplője szemszögéből ismerkedhetünk meg a művész gyerekkorával és gimnáziumi éveivel. A fából faragott királyfi egyéni látásmódja így a valóság és a képzelet sajátos elegye. Az olvasó egy mesészerű történet keretei között, szinte észrevétlenül jut rengeteg ismerethez Bartókról.

A gyermeki nézőpont érvényesül a mesejátékban is, hisz a Bartók és a fából faragott királyfi című előadás egyik főszereplője egy borókafenyőből kifaragott fabábu. Az előadás – drámapedagógiai módszereket is al-



kalmazva – érzékenyen utal Bartók Béla zenei örökségére: hegedűn, harmonikán és énekhangon több ízben csendülnek fel eredeti Bartók-dallamok. A zeneköltő gyerekkorának és korai zenei fejlődésének időszaka az olasz commedia dell’arte klasszikus szereplői által kel életre a színpadon. Harlekin meséli el a történetet – akit maga Garajszki Margit formál meg –, Colombina – Júlia *Urdová* mélyhegedűművész – pedig zenei betétekkel színezi a *Silvester Lavrik* által rendezett előadást.

A *Kempelen Biomatic Orchestra* alkotói gárda két tagja: a magyarországi Garajszki Margit és a szlovákiai Júlia Urdová egyébként szlovák és magyar nyelven egyaránt játssza a darabot, noha az utóbbi művész csak nemrég kezdett el magyarul tanulni az előadás hatására.

A „Bartók és a fából faragott királyfi” című gyermekelőadást az érdeklődők április 24-én 17 órai kezdettel a Két Eger Könyvesboltban (IX. ker., Ráday u. 20.) a Kis Könyves Éj keretében Budapesten is megtekinthetik.

G. M.

Játéksarok: Népi gyermekjátékok

Lukácsy András 1977-ben jelentette meg „Népek játékaik” című munkáját (Móra F. Könyvkiadó), amelyben közel hatvan ország lakóinak csaknem háromszáz népi játékát ismertette. Hogy kedvet keltsünk úgy a könyv elolvasásához, mint a közös szabadtéri játszáshoz, a leírtak alapján röviden bemutatunk néhányat a kötetben jóval részletesebben taglalt szórakoztató időöltések közül.

Szerb méta

Két tetszőleges, de azonos számú csapat játssza. Ütőnek egy vastagabb botot, vagy alkalmasra faragott deszkadarabot használnak. Egymástól 30-40 méterre két párhuzamos vonalat húznak, s mindegyik közepén egy-egy pontot bejelölnek. Az egyik a métapont, ahonnan ütnek, a másik a célpont, ameddig el kell szaladniuk. Sorsolással döntenek el, melyik csapat kezd és melyik lesz először a mezőnyben. Az ütőjátékosok az előzetesen megállapított sorrendben sorakoznak fel az ütőpont alapvonalánál, ellenfeleik pedig szétszóródnak a pályán. A mezőnycsapat vezére dobja a labdát az ütőjátékoshoz, aki a feladott labdát úgy üti a mezőnybe, hogy az minél távolabbra jusson, majd rögvést futásnak ered a célpont felé. Ha valamelyik mezőnyjátékos a felkapott labdával úgy dobja meg, hogy az a testéhez ér, akkor az adott ütőjátékos kiesett. Csapata sem üthet tovább, átadja a pontszerzés lehetőségét az

ellenfélnek. Most ők lesznek a mezőnyjátékosok mindaddig, amíg ki nem tudják ejteni a másik fél egy ütőjét. Az ütők pedig addig követhetik egymást a labdafogadásban, amíg egyiküket ki nem ejtik. Akkor újra cserél a két csapat. Minden célba futás egy pontot hoz a konyhára. Miután minden játékos ütött (vagy elfogyott) egy csapatból, véget ér a játszma. Hogy hány játszmából áll az adott mérkőzés, az a csapatok megegyezésén múlik. (Ha egy játékos hibát vét az ütésnél, félreáll, majd a következő ütővel együtt kell futnia. Bármelyiküket eltalálhatják, s ilyenkor még akkor is oda a pont, ha egyikük a célhoz ért.)

Görög pendavula (öt pecsét)

Öt egyforma nagyságú lapos kavics kell hozzá, ezek a „pecsétetek”. A játékos mind az ötöt markába veszi, s az egyiket közülük a hüvelyk- és mutatóujja közé szorítja, majd magásra feldobja. A többi négyet villámgyorsan egy csomóban a földre helyezi, hogy még elkaphassa a visszahulló követ is. Ezt aztán újra feldobja, s míg a levegőben van, egyet a markába kap a földről. Így tesz egyesével a többi kővel is. Amikor már mind az öt újra a markában van, kezdődik az újabb forduló. Ismét földre helyezi feldobáskor a fölösleges köveket, majd kettesével, a következő fordulóban elsöre három, majd egy, a befejező körben pedig egyszerre a földön levő mind a négy követ fel kell kapnia. Igazi gyorsasági, ügyességi próba.

Délszláv plocsanie (bábudobás kővel)

A játékosok fabábut helyeznek el egy szabad térségbe, amelytől megegyezéssel távolságban egy vonalat húznak, amit nem léphetnek át azok, akik dobnak. Egymás után dobnak egy-egy közel azonos nagyságú követ, kavicsot a célfigurára. Aki feldönti a dobásával, az tíz pontot szerez, s véget vet a körnek. (Épp ezért, amikor már többeknek van pontja, mindig a pont nélküliek kezdik a dobást. Fordított sorrendben haladva, csak legvégén dobhat az addig legtöbb pontot szerzett játékos.) Ha egy dobósorozat után senki sem tudta felborítani a fafigurát, az kap öt pontot, akinek a kőve/kavicsa a legközelebb van hozzá. Dobásról dobásra nagyon kell hát figyelni az állás változásaira. Előre meghatározott pontszám eléréséig játsszák. A győztes tréfás jutalmat, a vesztes pedig büntetést kap.

Morva-szlovák kavicsjáték

A játékos egy diónyi kavicsot dob meghatározott magasságra (faág, eresz, ablakpárkány, s más effélék lehetnek a mérce). A cél, hogy a visszahulló kő a lábához minél közelebb érjen földet. Egyazon botdarabbal mérik le valamennyi játékos eredményét, amíg a meghatározott sorozatszámú dobás végén az addigi legközelebbi eredményt elérőt győztesse nem nyilvánítják.

Brazil pénzverde

Egy földbe szúrt, kb. fél méterre kiálló (bambusz)bot tetejére egy pénzérmét helyeznek el vízszintesen. A bot köré egyméteres, vagy megegyezés szerint annál kisebb kört húznak a földbe. A játékosok másfél-két méter távolságból hajigálnak felváltva érmeiket a bot felé, hogy a pénzdarabot valahogy leverjék a tetejéről. Méghozzá úgy, hogy az a körön kívülre hulljon. Csak az kap pontot, akinek ez így sikerül. Mindig visszarakják az érmét, hogy a dobásban következőket se érje hátrány. Tíz kör után számolnak: aki a legtöbb pontot gyűjtötte az nyer. Egyedül sem akármilyen ügyességi játék!

Megfejtések:

Rejtjelezve: „A kisebbségi nem a nemzetisége rovására kell jó hazafi legyen: ahhoz, hogy jó fia legyen Magyarországnak, nem kell majdnem-magyarrá, féligmeddig-magyarrá, lassanként magyarrá válnia. Minél otthonosabb-szabadabb itt – nemzetiségi voltában is – annál őszintébben lehet hű fia e honnak.”

Képrejtvények: szlovák (sz+lovak, a=á), lengyel (kengyel, k=l), román (rom az „á” betűn).

Anagrammák: a) Kozák Danuta; b) Farkas János; c) Dunai János; d) Galanisz Nikandrosz; e) Mohamed Aida

Betűhalom: „...nincsen előbb a mesénél, s mese ellen minden káros” (Ady).